

1. Onko muistiossa tunnistettu digitalisaation edistämisen kannalta keskeiset teemat lainsäädännön näkökulmasta?

Kyllä x

Ei

En osaa sanoa

2. Onko jokin teema jäänyt kokonaan tunnistamatta?**3. Jokaisen teeman kohdalla sana on vapaa eli:****a. Työryhmän näkemykset lainvalmistelun kehittämistarpeista (luku 2 alalukuineen)**

Lainsäädännön kehittämistarpeita pohdittaessa on hyvä huomata, että jos ongelmia on ratkaistavissa muuttamalla yleislainsäädäntöä, tulisi tämän olla ensisijainen vaihtoehto sen sijaan, että pirstalemaisesti muutetaan erityislainsäädäntöä. On myös noudatettava sitä periaatetta, että yleislaeista poikkeamiselle on oltava painava syy. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla suurin osa henkilötiedoista on erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja niiden käsittelystä on siis säädettävä tarkkarajaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa säädösvalmistelijoiden kouluttamista huomioimaan entistä paremmin digitalisaatio, kuten esimerkiksi Tanskassa tehdään. Mahdollisuus lisätä tällainen osio esimerkiksi lainvalmistelijan ohjeisiin tulisikin arvioida mahdollisimman pian.

b. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön soveltamisen tukemisesta (luku 3 alalukuineen)

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että toimeenpanijat tarvitsisivat myös tiedonhallintalain soveltamisen yhtenäiseen tulkintaan tukea. Esimerkiksi vaikuttaa siltä, että vaikka tiedonsaantioikeuksista olisikin säädetty kattavasti, niin tiedonhallintalain säännöksiä teknisestä rajapinnasta ja katseluyhteydestä ei välttämättä noudateta. Raportissa on kiinnitetty huomiota myös digipalvelulain mukaisten vastuiden ja velvollisuuksien valvontaan. Tämän lisäksi on hyvä huomioida, että tiedonhallintalain mukaisten tehtävien noudattamisen valvonnasta ei ole säädetty, ja olisi mahdollisesti tarpeen pohtia, pitäisikö valvontatehtävästä säätää.

c. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön arviointitarpeista (luku 4 alalukuineen)

Tiedonsaanti- ja luovutussäännösten merkitystä tiedonhallintalain näkökulmasta olisi tärkeää selkeyttää, koska vaikuttaa raportissakin todetun mukaisesti olevan epäselvää, että miten tiedonsaantioikeudesta olisi säädettävä. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että pitäisi olla riittävää, että tiedonsaantioikeudesta on säädetty valtiosääntöisesti tarkkarajaisesti riippumatta siitä, onko sääntely tiedonsaajaa vain tiedonluovuttajaa koskevassa laissa. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännössä on molempia käytäntöjä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on yhtenä lainsäädännön kehittämiskohteena tunnistettu sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen ja tämän arviointi sekä valmistelu on käynnissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että vaikka on tärkeää arvioida lainsäädännön kehittämiskohteita kokonaisuutena, tulee päävastuun lainsäädännön ja sen muuttamisen tarkemmasta arvioinnista olla sillä ministeriöllä, joka on vastuussa kyseisestä lainsäädännöstä. On kuitenkin tärkeää tehdä yhteistä koordinaatiota ja vuoropuhelua ministeriöiden välillä, jotta tehtävät ratkaisut esimerkiksi digitalisaation edistämisen kannalta ovat niin paljon yhtenäisiä, kuin ne voivat olla.

4. Vapaa palaute?

Sosiaali- ja terveysministeriö painottaa, että on erityisen tärkeää muistaa ottaa huomioon ne väestöryhmät, joilla ei ole valmiuksia sähköisten palveluiden käyttöön. Raportissa on hyvin käsitelty digituki-teemaa ja jatkossa siihen on syytä edelleen panostaa ikääntyvän väestön takia. Digituki lienee edellytys sille, että digitaalinen asiointi asetettaisiin ensisijaiseksi kanavaksi. Tässäkin tapauksessa tulee kuitenkin säilyttää mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin. Ihmislähtöisten palveluiden suunnittelu onkin tärkeää ja elämäntapakokonaisuuksiin perustuva ajattelu on kannatettava idea. Esimerkiksi palvelumuotoilulla voidaan lisätä digitalisaation perimmäisiä tavoitteita, sujuvampaa arkea ja asiointia.

Digitalisaation kautta on usein mahdollista löytää tarvittaessa merkittäviäkin kustannussäästöjä. Toisinaan kuitenkin kustannussäästöjen mittaluokkaa yliarvioidaan, eli säästöjä ei käytännössä saada kerrytettyä niin nopeasti kuin aluksi arvioidaan. Pitkällä tähtäimellä digitalisaatio hyvin todennäköisesti useissa tapauksissa kuitenkin tuottaa jonkin verran säästöjä. Tämänkin vuoksi olisi tärkeää lisätä tietämystä ja mm. saada käyttöön luotettavia arviointimalleja hyötyjen ja haittojen punnitsemiseksi keskenään.

Raportissa kuvaillaan (s. 39), että sosiaaliturvaan liittyvää tiedonhallinnan kehittämistä ei ohjata kokonaisuutena. Sosiaaliturvan tiedonhallinnan ohjaamisesta ei ole samankaltaisia säännöksiä, kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ohjaamisesta asiakastietolaissa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä, 784/2021). Toimeentuloturva on sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluva tehtävä ja täten myös tiedonhallintaan liittyvää ohjausta tehdään osana tätä tehtävää lähinnä toimeentuloturvaetuuksia koskevan tietojen luovuttamista tai saamista sääntelevän lainsäädännön kautta. Luonnollisesti on myös huomioitava tiedonhallintalain 6 §:ssä säädetty tietovarantojen yhteentoimivuuteen kohdistuva ohjaustehtävä. Sosiaali- ja terveysministeriö tuo esiin kuitenkin, että tiedonhallintalain 3 lukua ei sovelleta Kansaneläkelaitokseen, joka on suurin yksittäinen sosiaaliturvan toimeenpanija. On myös otettava huomioon, että tietojärjestelmäkehittämiseen liittyy hankinta- ja kilpailuoikeudellisia näkökulmia, jotka viranomaisten on huomioitava hankkiessaan tietojärjestelmiä.

VN/22906/2020-STM-91

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: